

Port Betaald
Port Payé
Pays-Bas

OPBOUW

Evangelisch-Lutherse Gemeente
Groningen

18 mei t/m 14 juli 2018
71e jaargang, nummer 3

Afbeelding omslag:

Interieur van de Lutherse Kerk te Zwolle, locatie van de noordelijke lutherse Buitendag op 27 mei a.s.

Bijdragen voor de Evangelisch-Lutherse Gemeente Groningen zijn nodig om de activiteiten van de gemeente te kunnen financieren. U kunt uw bijdrage overmaken op de volgende rekening:

NL76 FVLB 0227 0981 53
tnv de Evangelisch-Lutherse Gemeente Groningen.

Alvast hartelijk bedankt voor uw bijdrage.

Bestellen collectebonnen:

De Collectebonnen (10 x € 1, 10 x € 2, 4 x € 5) zijn op een vel ter waarde van € 50 verkrijgbaar. U bestelt ze door het bedrag van € 50 (of het meerdere ervan) plus € 1 voor papier en versturen over te maken aan de lutherse gemeente (NL76 FVLB 0227 0981 53 tnv de Evangelisch-Lutherse Gemeente Groningen) en vermeldt in het betref 'collectebonnen' en uw postadres. U ontvangt de collectebonnen per post thuis.

Inhoud

Meditatie: Groter dan ons hart	4
Overlijden professor Boendermaker	5
Kerkdiensten mei-juli 2018.....	7
Orgelspel.....	8
27 mei: Noordelijke Lutherse Buitendag in Zwolle	9
Muziek- en cantatediensten.....	10
Uit de kerkenraadsvergaderingen van maart en april	11
Werkgroep Vitaliteit.....	12
Van uw voorzitter – deel 3	14
Invullen formulier wie-is-wie boekje.....	15
<i>The Way Back</i> : meedenkers en vrijwilligers gevraagd	16
Brochure "Nu ik oud word".....	16
Opbouw digitaal.....	17
Video van de kerkdienst op zondag 22 april te zien op de website van de PKN.....	17
Van de kerkrentmeesters	18
Een tinteling gaat door de gemeente	20
Vakantie predikant	21
Ontmoetingsmiddagen.....	21
Cantorij op 24 juni	22
Van de diaconie: collectedoelen.....	22
Concertserie Lutherse kerk Groningen 2018.....	24
LBE in juni: Schütz dubbelkorig	25
Van het GSp: Kleurrijke diversiteit & Hoe verder?	26
Themamiddag over jonge homoseksuele christenen	28

Meditatie: Groter dan ons hart

in memoriam prof. Joop Boendermaker (1925 – 2018)

Toen Joop Boendermaker terugkeek op zijn leven, zag hij dat het rijk en vervuld was geweest. In de maand mei heeft deze vriendelijke en zachtaardige Lutherkenner het tijdelijke voor het eeuwige verwisseld.

Als pastor en theoloog heeft hij gedurende zijn hele leven bergen met werk verzet en ook mij daarmee tijdens mijn studie geïnspireerd. Ik herinner mij nog het moment tussen twee lessen in mijn eerste jaar aan de Theologische Universiteit in Kampen (ThUK , later PThU). Plotseling stond daar in de collegezaal een lange, magere man met sneeuw wit haar en vriendelijke ogen. Dat was Joop Boendermaker, die alle eerstejaars (in mijn jaar waren het er acht) een hand kwam schudden en nieuwsgierig keek naar de 'nieuwe lichten theologen van deze eeuw'.

Zelf was hij vele jaren verbonden aan het Luthers Seminarie als hoogleraar Lutherana en liturgiek en werd daar door zijn studenten ook heel teder hoogleraar 'bemoediging' genoemd.

In een interview vertelde hij aan Wessel ten Boom dat hij zich in zijn leven en werk steeds bemoedigd wist door een collegecitaat van Maarten Luther:

*Deus maior est corde
nostro. Maior est
defensor quam
accusator, etiam in
infinitem.
Deus defensor, cor
accusator. Que
proportio?
Sic, sic, etiam sic!*

*God is groter dan ons
hart. Groter is wie
verdedigt dan wie
beschuldigt, tot in het
oneindige toe.
God de verdediger, het
hart de beschuldiger.
Wat een verhouding?
Maar zo, zo is het,
echt zo!*

Boendermaker zag hierin de kern van Luther's theologie: de liefdevolle, onbegrensde gerichtheid van God op de mens en de mens die zich aan deze liefde mag overgeven. Boendermaker probeerde dit vervolgens over te brengen aan wie het maar wilde horen: in de collegezaal, maar ook in kerkbladen en in vieringen. Daarbij bediende hij zich niet van hoogdravende woorden in 'mooie', kloppende systemen. Nee, hij had meer 'Fingerspitzengefühl' dan dat en schreef graag op eenzelfde toon als dat hij sprak: met een eenvoudige taal, maar steeds op zoek naar diepgang, naar woorden van verbinding en geloof, voor begaanbare wegen tussen God en mens.

Elders gaf Boendermaker antwoord op de vraag wat het belangrijkste was dat hij zijn studenten had willen meegeven:

"Dat de theologica crucis [de theologie van het kruis] het hart van het Evangelie is: onbegrijpelijkerwijze worden wij uit genade door God gerechtvaardigd. Het oordeel wordt door kruis en opstanding genade. Maar dat betekent wel dat je moet geloven tegen je eigen zonden en onvolkomenheid in, tegen het gevoel in dat je niet doet wat je zou moeten doen. Vertrouwen op God, tegen alles in wat dat vertrouwen weerspreekt." [2009]

Dat deze woorden ons mogen bemoedigen op onze avontuurlijke reis door het leven en door het geloof en dat Joop aan het einde van zijn eigen reis nu mag rusten in vrede bij God: hij die steeds groter is dan ons hart.

Ds. Maren Overbosch

Overlijden professor Boendermaker

De Synodale Commissie van de Evangelisch-Lutherse Synode heeft met ontroering kennis genomen van het overlijden van prof. em. dr Johannes Pieter Boendermaker ("Joop") op 3 mei 2018. Met zijn heengaan ontvalt ons als kerk en gemeenschap niet enkel een wijze leraar in de theologie en een aimabel mens. Het afscheid van hem voelt voor velen ook als het "einde van een tijdperk".

Joop Boendermaker heeft zich als predikant en hoogleraar met hart en ziel ingezet voor kerk en samenleving, zowel nationaal als ook in de gemeenschap van kerken wereldwijd. Hij had een luisterend oor voor allen die hem om raad of begeleiding vroegen, en hij heeft hele generaties van

predikanten en geëngageerde gemeenteleden in ons land gevormd en geïnspireerd. Daarbij wist hij Luther en de Lutherse traditie op een wijze te vertolken die het hart raakte en de kern van de boodschap op warme en menselijke wijze ontsloot, zonder de soms weerbarstige kanten van Luthers theologie te verdoezelen. Hij is 92 jaar geworden.

De Synodale Commissie van de Evangelisch-Lutherse Synode gedenkt hem met eerbied en wenst zijn familie en dierbaren de troost en nabijheid van de Eeuwige toe in deze dagen van rouw en afscheid nemen.
Hoogachtend,

*dr. Andreas H. Wöhle,
President van de Evangelisch-Lutherse Synode in de Protestantse Kerk*

Kerkdiensten mei-juli 2018

De diensten beginnen om 10.00 uur in de Kerkzaal, tenzij anders vermeld.
In diensten met een wordt het Heilig Avondmaal gevierd.

Bij diensten aangeduid met is er kinderkerk.

MEI

mei 20

Pinksteren

**Cantatedienst m.m.v. de Lutherse Bach Academie;
'Also hat Gott die Welt geliebt', J.S. Bach**

voorganger: Mw. Ds. M. Overbosch

mei 27

Trinitatis

Noordelijke Lutherse Buitendag in Zwolle

zie de informatie op blz. 9

JUNI

juni 3

Eerste zondag na Trinitatis

voorganger: Ds. L.O. Giethoorn

juni 10

Tweede zondag na Trinitatis

voorganger: Prof. dr. H.M. Kirn

juni 17

Derde zondag na Trinitatis

17.00 uur

**Vesper m.m.v. The Duchess Baroque Ensemble;
'Es ist um aller Menschen Leben', G.P.H. Telemann**

voorganger: Mw. Ds. M. Overbosch

juni 24

Vierde zondag na Trinitatis

**m.m.v. de Lutherse Cantorij
Metten**

JULI

juli 1

Vijfde zondag na Trinitatis

voorganger: Mw. Ds. J.M.T. van der Spek

juli 8

Zesde zondag na Trinitatis

voorganger: Ds. Y.C. de Groot

juli 15

Zevende zondag na Trinitatis

voorganger: Ds. R.P. Yetsenga

juli 22

Achtste zondag na Trinitatis

zomerdienst; nadere informatie volgt in Opbouw 2018-4

juli 29

Negende zondag na Trinitatis

zomerdienst, tevens Lutherse regiodienst in Groningen

voorgangers: Mw. Ds. M. Overbosch en Ds. A. Wöhle

Orgelspel

In de regel speelt onze cantor-organist Tymen Jan Bronda.

bd = begin van de dienst, ed = einde van de dienst.

mei 20

bd Komm Heiliger Geist Herre Gott

ed koorzang

jun 3

bd Allemande de chapelle, 3 variaties SwWV 317 –
Jan Pieterszoon Sweelinck

ed Jesus Christus unser Heylandt, = SwWV 306 - Sweelinck

jun 10

bd Dic nobis Maria - Heinrich Scheidemann

ed improvisatie

jun 17

vesper, 17:00 u.

bd instrumentale muziek / ed instrumentale muziek

jun 24

Metten, mmv Cantorij - geen orgelspel

jul 1

bd improvisatie / ed improvisatie

jul 8

bd Partite diverse sopra: O Gott, du frommer Gott BWV 767 –
Johann Sebastian Bach

ed Partite diverse sopra: O Gott, du frommer Gott – J.S. Bach

jul 15

bd Toccata Sesta per l'organo sopra i pedali, e senza –
Girolamo Frescobaldi

ed improvisatie

27 mei: Noordelijke Lutherse Buitendag in Zwolle

Uitnodiging

Aan alle noordelijke Lutherse gemeenten van Nederland,
Met veel plezier nodigt de Lutherse Gemeente van Zwolle u uit voor een buitendag in Zwolle op zondag 27 mei a.s. We beginnen weliswaar met een viering in de kerk, maar daarna is er alle gelegenheid om buiten te zijn: koffie op het plein, wandelen door de stad, puzzeltocht door de stegen, gaan als een zwaan op het water, of een kijkje nemen buiten de grens bij een tentoonstelling van Neo Rauch in het naastgelegen museum De Fundatie. We kunnen elkaar ontmoeten – hopelijk buiten – rondom de lunch. En na een klein gezamenlijk buitenprogramma is er in de kerk een afsluitende viering. Hieronder kunt u het programma inzien.
Adres: Lutherse Kerk, Koestraat 2, Zwolle.

Programma:

09.30 uur: Ontvangst met koffie en thee

10.00 uur: Viering

11.15 uur: Koffie, thee en wat lekkers

12.00 uur: Keuzeprogramma:

- o Wandeling door de stad o.l.v. Gert van Klinken
- o Speurtocht voor de kinderen door de stad
- o Op eigen gelegenheid bezoek aan de expositie 'Neo Rauch' in het nabijgelegen museum De Fundatie. Neem - als u die heeft - uw museumjaarkaart mee.
- o Voor tieners: 'Gaan als een zwaan'. Suppen op de stadsgracht (zwemdiploma noodzakelijk, droge kleren meenemen).

13.00/13.15 uur: Lunchbuffet

14.15 uur: Ontmoetingsprogramma

15.00 uur: Afsluitende viering

U bent van harte welkom op deze Zwolse buitendag.
Namens de Lutherse Gemeente Zwolle,
Truus Mulder
Margo Jonker

Opgave: uiterlijk 20 mei - na de dienst via de lijst in de kerk, of bij Reinout Stigter.

Muziek- en cantatediensten

Bachcantate op Eerste Pinksterdag, 20 mei

De Lutherse Bach Academie o.l.v. Tymen Jan Bronda zingt de cantate Also hat Gott die Welt geliebt BWV 68 van J.S. Bach (1685-1750).

Deze cantate voor Pinksteren is een van een serie op teksten van de C.M. von Ziegler, een Leipziger dichteres met wie Bach een paar maand in 1725 samenwerkte. In het openingskoor, een lyrische, dansante siciliano, worden de bovenstemmen van het koor versterkt door hobo's. De eerste aria behoort vermoedelijk tot de meest geliefde melodieën van Bachs hand. De sopraan heeft daarin als compagnons de cello piccolo en basso continuo. Is de sopraan uitgezongen, dan komt het verrassende 'gratis' ritornel met viool, hobo en continuo! De tweede aria is rijk en romig georkestreerd met twee hobo's en een hobo da caccia. Het slotkoor is streng contrapuntisch van opzet, niet verwonderlijk bij de tekst over al of niet *'gerichtet werden'*.

Uitvoerenden: Lutherse Bach Academie (projectkoor, solisten & barokorkest) o.l.v. dirigent Tymen Jan Bronda. Solisten: Griet de Geyter (sopraan) | Richard Resch (tenor) | Michiel Meijer (bas).

Vesper op 17 juni, in het kader van de serie 'Schoonheid met een ziel', aanvang 17.00 uur.

The Duchess Baroque Ensemble brengt de cantate Es ist um aller Menschenleben sehr elend TWV 1: 514 van Georg Philipp Telemann (1681-1767) ten gehore.

De kern van dit ensemble bestaat uit Eran Wajsenblum (blokfluit) en Robert Koolstra (continuo); voor elk project trekken zij gastmusici aan.

TWV 1:514 is een driedelig werk voor stem, twee hobo's, strijkers en continuo. In het openingsdeel slingeren boven het herhaalde woord elend de hobo's beurtelings chromatisch naar beneden, volgens de toen gangbare retorische formule. Dan komt de frase Lacht einer hier in kurzer Freude, en meteen illustreren opgewekte snelle triolen de tekst. Na een kort recitativisch deeltje sluit dit Geistliche Concert af met een eenvoudige da capo-aria, In Jesu quillt der Brunn der Gnaden, in opgewekte drie-achtste maat.

Uit de kerkenraadsvergaderingen van maart en april

De kerkenraad heeft in de afgelopen maanden weer vele zaken besproken zoals de rapportage van de Werkgroep Vitaliteit. De leden van deze werkgroep – Dorothea Jensma, Renske Bielsma, Maren Overbosch, Arie Opten, Tymen Jan Bronda en Reinout Stigter – hebben een overzicht gemaakt van activiteiten die uitgevoerd zouden kunnen worden. Daarbij is een driedeling gemaakt naar activiteiten gericht op de vaste kern, activiteiten gericht op de wat lossere schil en activiteiten gericht op nieuwe doelgroepen. Elders in deze Opbouw vindt u een uitgebreidere beschrijving van wat, hoe en wanneer de werkgroep deze activiteiten wil organiseren. De eerste is trouwens al van start gegaan: de leesclub voor theologische verdieping en praktisch geloven, die in april en mei vier avonden bijeenkwam, en wellicht in het najaar opnieuw van start gaat.

De problematiek van de Oost-Groninger lutherse gemeenten is een telkens terugkerend punt op de agenda. Met een stuurgroep en een adviseur wordt nagegaan hoe in Oost-Groningen de lutherse traditie in stand kan worden gehouden. Een moeilijk en soms moeizaam proces, waar wij ook zijdelings bij betrokken zijn en waarvan de uitkomst wat de ELGG betreft nog niet duidelijk is.

Predikant en lectoren kunnen nu ook uit de Naardense Bijbel de Schriftgedeelten lezen. Een kerkganger heeft de gemeente verrast met het aanbieden van een exemplaar daarvan voor gebruik in onze vieringen. Wij zijn de gever daar zeer erkentelijk voor.

De oplage van de vorige Opbouw is voor het grootste deel persoonlijk door gemeenteleden bezorgd. Als de ontvanger thuis was, was het contact soms (erg) positief, maar niet altijd. Toch is de kerkenraad blij dat de bezorging een keer op deze wijze heeft plaatsgevonden. Bovendien heeft een aantal gemeenteleden bij deze ontmoetingen aan de deur laten weten dat zij Opbouw digitaal willen ontvangen, hetgeen kostenbesparend werkt. Het gereconstrueerde Schnitger-orgel heeft inmiddels al heel wat keren luisterrijk geklonken in de dienst. Het vestigen van het opstalrecht voor dit orgel is onlangs notarieel vastgelegd. Dat is nodig omdat de Lutherse Kerk wel 'huisvesting' biedt aan het orgel, maar de eigendom van het orgel berust bij de Stichting Reconstructie Schnitger-orgel.

In de feestelijke dienst op het hoogfeest van Pasen deden Annemargreet Stigter en Rob Kroes belijdenis van hun geloof. Annemargreet is op 22 april ingezegend als diaken. De diakenen zijn erg blij dat zij een bijdrage aan hun

werk, in dienst aan de gemeente en de wereld, gaat leveren. Aan de opvolging van Antje van der Tak als ouderling wordt gewerkt. Wel is een opvolgster gevonden voor Ineke Elema, die jarenlang het preekrooster heeft samengesteld. De kerkenraad dankt haar in het bijzonder voor het verrichten van deze taak, en is heel blij met het feit dat Renske Bielsma zich bereid heeft verklaard dit werk op zich te willen nemen.

De ploeg van koffieschenk(st)ers, die ons na de dienst van koffie en thee in de foyer voorziet, kan enige versterking goed gebruiken, nu de afgelopen tijd enkele leden met dit werk zijn gestopt. We vertrouwen erop dat we binnenkort ook nieuwe gezichten achter de bar zullen zien. Want dit verslag begon met vitaliteit, en dankzij die vitaliteit zullen we lege plekken ook weer kunnen opvullen. En hoeft u uw koffie of thee na de dienst niet te missen!

Henk Schaaf

Werkgroep Vitaliteit

Aanleiding

Op verzoek van de kerkenraad heeft een werkgroep, bestaande uit Maren Overbosch, Reinout Stigter, Tymen Jan Bronda, Arie Opten, Dorothea Jensma en Renske Bielsma zich gebogen over de vraag wat ervoor nodig is om de vitaliteit van de kerkelijke gemeente te waarborgen en te vergroten. Deze werkgroep is in december 2017 van start gegaan en heeft zijn gedachten laten gaan aan de hand van de volgende vragen:

- Wat zouden we nog meer kunnen doen voor de vaste kern?
- Wat zouden we kunnen doen voor de leden, die wat meer op afstand staan?
- Op welke specifieke doelgroepen, voor wie de ELGG geheel of grotendeels onbekend is, zou de ELGG zich kunnen richten?

De werkgroep heeft een grote verzameling ideeën opgeleverd, waaruit de kerkenraad vooralsnog de volgende keuze gemaakt heeft en zich daarbij heeft laten leiden door de inschatting van de effectiviteit en beschikbare menskracht om een en ander te realiseren. Voor alle nieuwe activiteiten geldt: de opstart begint na de zomervakantie.

- 1 Lessen gemeentezang/communityzingen.** Deze activiteit tijdens de Lutherweek werd door de deelnemers zeer op prijs gesteld. Het verbindt mensen met elkaar, met de Lutherse muziek- en zangtraditie en het vergroot de mogelijkheden om relatief onbekende en/of

moeilijk zingbare liederen toch op te nemen in het repertoire van de eredienst. Het moment waarop we dit gaan doen is nog niet beslist: voor of na de eredienst op zondag of op een doordeweeks moment. Erica Greiner gaat deze activiteit in samenwerking met Tymen Jan opzetten en coördineren.

- 2 Catechese/Leesclub.** In voorjaar en najaar een cyclus van vier avonden aan de hand van een inspirerend theologisch boek. Deze activiteit is al opgestart. Maren Overbosch en Renze Yetsenga zijn hiervoor verantwoordelijk.
- 3 Schoonmaak/klussen.** Noodzakelijk èn verbindend. Eens per half jaar grote schoonmaak op een doordeweekse dag, afgesloten met een maaltijd. Daarnaast eens per twee maanden kleine klusjes op een avond, zodat ook leden met een baan overdag mee kunnen doen. Annemargreet Stigter gaat dit coördineren.
- 4 Eredienst, afgesloten met maaltijd.** Eens per kwartaal, na een kinder/gezinsdienst. Om het contact door de generaties heen te bevorderen zou dit wellicht het beste kunnen gebeuren bij een kinder/gezinsdienst. Rob Kroes gaat deze activiteit in goede banen (laten) leiden.
- 5 Lutherbusje.** Geen echt busje, maar de organisatie van meerij-mogelijkheden op een vaste zondag in de maand, georganiseerd per regio/postcodegebied. We beginnen na de zomer met een beperkt aantal postcodegebieden. Bij succes breiden we uit. Reinout Stigter gaat dit coördineren.
- 6 Meezingbijeenkomsten.** Naast de bestaande muziek- en cantatediensten. Past bij het muzikale profiel van de ELGG. In samenwerking met de Cantorij. De eerste is rond Hervormingsdag, rond het thema " Kan het ook anders?", het repertoire bestaat uit geestelijke en wereldlijke strijd- en verzetsliederen. Reinout Stigter coördineert dit i.s.m. Tymen Jan.
- 7 Tweetalige/Duitstalige dienst.** Gericht op studenten en werkenden uit het Duitstalige gebied. Maren Overbosch zet dit op.

De kerkenraad hoopt dat met deze nieuwe initiatieven voor de vaste kern en voor mensen daarbuiten de levendigheid en aantrekkelijkheid van onze gemeente nieuwe impulsen krijgen.

Reinout Stigter

Van uw voorzitter – deel 3

Waarom wordt de eredienst benoemd als het kloppend hart van de gemeente? Dat was de vraag, die ik in het begin van het jaar opwierp. In mijn bijdrage in de vorige Opbouw over de toegevoegde waarde van de eredienst voor het persoonlijk geloof legde ik het accent vooral op het "verticale" aspect: de eredienst wil met al zijn aspecten voor ons een krachtbron, oftewel een springplank zijn voor het persoonlijk geloof.

Deze keer wat meer over het "horizontale" aspect van de eredienst. De verbinding met de naaste in èn buiten de eredienst. Die verbinding is er op een aantal manieren.

We bidden, denk ik, niet voor niets "Onze Vader" en "Geef ons ons dagelijks brood", en niet "Mijn Vader" en "Geef mij mijn dagelijks brood". Blijkens dat meervoud is geloven per definitie een driehoeksrelatie, ook in de eredienst op zondag. Of misschien juist wel in de eredienst op zondag. Vieren en rechtvaardig handelen t.o.v. de naasten zijn van oudsher onlosmakelijk met elkaar verbonden:

"...sabbat, ...samen met onrecht kan ik niet uitstaan..." zegt Jesaja en Mattheus zegt het hem na in Mattheus 5:23,24. De eredienst is daarom niet alleen een particuliere aangelegenheid, maar tevens ook een plek van verbinding, van aandacht voor je naaste.

Maar de eredienst is ook een plaats van bemoediging van jezelf en van anderen èn van bemoediging door de aanwezigheid van anderen. Daar zingen wij soms ook van in het 'klein credo': "Wij geloven één voor één en ook samen". De eredienst heb je nodig, èn je bent nodig voor de anderen. Als je er niet bent, mis je wat en je wordt gemist. Met en door elkaar ontlenen we kracht aan onze gezamenlijke aanwezigheid.

Vanuit een zelfstandig "veroverd" individueel geloof is er genoeg te beleven en bij te dragen op zondag. In het zoeken naar de diepte van ons bestaan zijn we gelijkgezind, zonder eensgezind te hoeven zijn in ons persoonlijk geloof, individuele twijfel, interpretaties en invulling. Van die verschillen wordt de gemeenschap alleen maar sterker, het samenzijn, de ontmoeting rijker. Zonder andersheid geen vrijheid. Een echte gemeenschap ontstaat pas uit vrijheid. Uniformiteit, noodzakelijkheid, dwang zijn belemmeringen voor het ontstaan van een gemeenschap. Zonder de erkenning en waardering van andersheid geen gemeenschap, geen ontmoeting, geen verbinding. In de eredienst worden we gesterkt en sterken we de ander.

Volgende keer over de noodzaak van parken en pleinen en over het nut van het maken van een omweg. Voor nu: zalig Pinksteren en voor wie erop uittrekt in deze mooie zomerse dagen een fijne vakantie.

Reinout Stigter, ouderling-voorzitter

Invullen formulier wie-is-wie boekje

Met de laatste Opbouw heeft ieder gemeentelid een opgaveformulier voor het geplande 'wie-is-wie-boekje' ontvangen en sindsdien ziet de redactie van dit boekje vol verlangen uit naar uw reactie.

Bent u dus nog niet in de gelegenheid geweest om dit formulier in te vullen, doet u dat dan graag nog deze maand (**voor 1 juni**), zodat wij de belofte waar kunnen maken en u in september van een mooi boekje van onze gemeente kunnen voorzien.

Ook als u denkt: 'ik ken toch wel iedereen in onze gemeente?!', dan is het toch de moeite waard om het formulier in te vullen, want niet iedereen zal weten wie u bent.

En deze oproep geldt zeker ook voor al diegenen die op een afstand met onze gemeente meeleven: ook als u niet iedere zondag in de kerk zit, maar u zich toch op uw eigen manier verbonden voelt met de Groningse Lutheranen, dan zien wij uw gezicht heel graag terug in het 'wie-is-wie boekje'.

Kortom: dit is een mooie manier om de breedte van onze gemeenschap in kaart te brengen en wij hopen hierbij van harte op uw medewerking.

U kunt uw formulier op meerdere manieren inleveren:

- bij een van de ouderlingen na afloop van de viering,
- digitaal aan wiewieboekje@elgg.nl of via de link <https://tinyurl.com/ELGGwiewie>
- per post aan het adres van de kerk: Haddingestraat 23, 9711 KC Groningen

Mocht u zelf niet over een goede foto beschikken, geen zorg! Na de viering van Pinksteren zetten Dorothea Jensma en Maren Overbosch u graag op de foto, of kunnen zij een meegebrachte foto van u digitaliseren.

Maren Overbosch

The Way Back: meedenkers en vrijwilligers gevraagd

De gemeente Groningen is een van de zes landelijke proeftuinen vanuit het Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport, waarbij deelnemers binnen en buiten de zorg in lokale netwerken werken aan veilige en efficiënte suïcidepreventie.

Jaarlijks komen in onze stad een paar honderd mensen op de Eerste Hulp van het Martiniziekenhuis of het UMCG terecht na een mislukte poging. De meeste mensen keren weer naar huis terug en belanden wel in een of ander hulpverleningstraject. De gemeente wil nu een project opstarten waarbij zo iemand niet alleen door professionals wordt begeleid maar ook door vrijwilligers wordt bezocht. In Australië zijn hier goede ervaringen mee.

De gemeente Groningen richt zich bij het zoeken naar vrijwilligers ook tot de kerken. Na de zomer wil men starten met scholing en begeleiding van de vrijwilligers. Via de Raad van Kerken komt het verzoek ook tot ons.

Wie belangstelling heeft om hierover mee te denken of liever nog hieraan mee te doen, kan contact opnemen met ds. Jannet van der Spek, voorzitter van de Raad van Kerken Groningen, jmtvdspek@hetnet.nl of 050-5252633.

Henk Schaaf

Brochure "Nu ik oud word"

De kerkenraad beveelt bij u van harte aan: de onlangs door de Raad van Kerken gepubliceerde brochure 'Nu ik oud word'. Deze brochure biedt waardevolle gedachtenprikkels rondom het thema ouderdom, dat vanuit verschillende invalshoeken wordt belicht.

De uitgave gaat in op de derde en vierde levensfase van een mens.

De derde levensfase loopt vanaf het dat mensen met pensioen gaan, of gaan rentenieren. Er is volop keuzevrijheid voor hen. Ze zijn in de regel gezond en fit, maatschappelijk betrokken en volop actief. De vierde levensfase gaat meer met kwetsbaarheid gepaard, met zorg en verlieservaringen.

Mocht u belangstelling voor deze brochure hebben, dan kunt u deze onder vermelding van de titel bestellen bij:

Raad van Kerken in Nederland

Kon. Wilhelminalaan 5, 3818 HN Amersfoort

033 - 463 38 44 / rvk@raadvankerken.nl

Prijs (incl. porto): € 7,50.

Opbouw digitaal

Vanaf het eerste nummer van Opbouw in 2018 is de digitale verzending ervan opgestart. Inmiddels is er al een verheugend aantal digitale abonnees. Toch willen wij graag dat aantal verder uitbreiden. Wie alsnog wil overstappen vragen wij om dit kenbaar te maken met een mail naar

verzendingopbouw@elgg.nl

Wilt u in de mail ook uw naam zetten, omdat emailadressen niet altijd overeenkomen met de (achter)naam.

U ontvangt dan het zomernummer van Opbouw, met kleurenfoto's, rond 12 juli in uw digitale brievenbus.

Annemargreet Stigter

Video van de kerkdienst op zondag 22 april te zien op de website van de PKN

Tijdens de kerkdienst op 22 april zijn er video opnames gemaakt. Deze beelden worden gebruikt ter illustratie bij een boekje over de liturgie in de verschillende Protestantse kerken.

De grote diversiteit binnen de Protestantse Kerk roept de vraag op welke theologische opvattingen en elementen gezamenlijk wezenlijk worden gevonden voor de liturgie in de protestantse eredienst.

Op verzoek van de PKN heeft Marcel Barnard, hoogleraar aan de Protestantse Theologische Universiteit, een handreiking geschreven om binnen de gemeente het gesprek over het hoe en waarom van de liturgie aan te gaan. Als illustratie zijn er in vier verschillende Protestantse kerken opnames gemaakt van een kerkdienst die een beeld geven van de liturgie. Het is de bedoeling om in nog meer kerken opnames te maken die later op de website worden gezet.

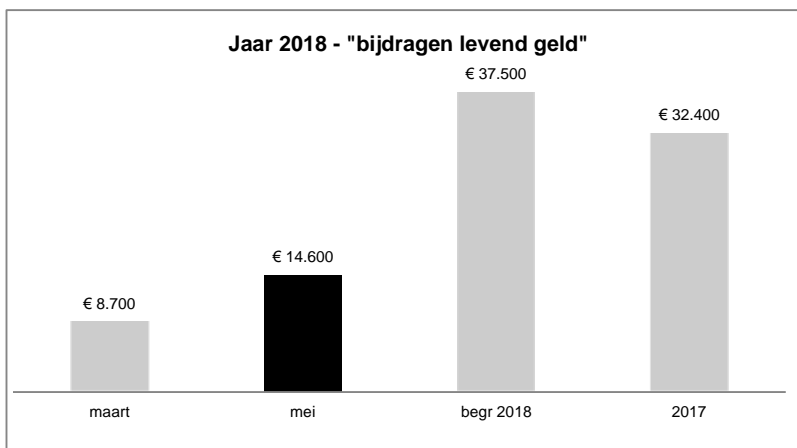
De filmpjes zijn te zien op de website van de PKN: www.protestantsekerk.nl/liturgie. U vindt daar ook meer informatie over het boek, gespreksvragen en werkvormen.

Annemargreet Stigter

Van de kerkrentmeesters

Bijdragen levend geld in 2018

De gemeente heeft in dit jaar tot maart 8.700 euro en tot mei 14.600 euro bijdrage levend geld ontvangen. Onze hartelijke dank voor deze gulle gaven. We vertrouwen erop dat u blijft geven. In een oogopslag is de situatie als volgt:

Actie Kerkbalans 2018

In Opbouw Nr. 1 van dit jaar hebben wij beschreven dat en hoe onze gemeente aan de Actie Kerkbalans 2018 meedoet. Mocht u hierover vragen hebben dan horen wij dit graag.

Bij de afgedrukte uitgave van Opbouw vindt u de tweede acceptgiro in het kader van de Actie Kerkbalans 2018. U kunt deze acceptgiro voor uw bijdrage aan de gemeente gebruiken. De derde en vierde acceptgiro zullen worden gevoegd bij Opbouw Nr. 5 (september 2018) en Nr. 6 (december 2018). U kunt uiteraard ook eerder bijdragen overmaken op de rekening van onze gemeente (zie hiervoor blz. 2 of de voorlaatste bladzijde van Opbouw).

Philipp Jäger en Rob Kroes

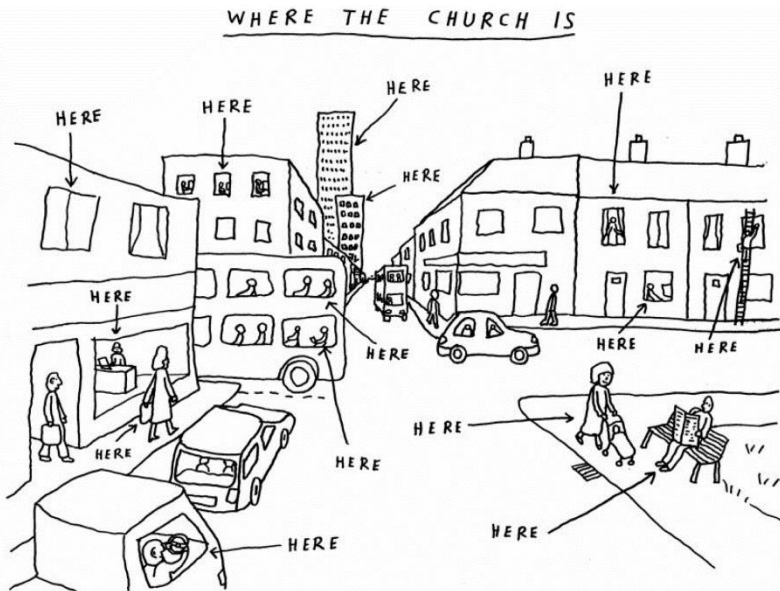
Acceptgiro voor Kerkbalans

Een tinteling gaat door de gemeente

Aan het begin van de lente, bij het verschijnen van de laatste Opbouw, trok een tiental gemeenteleden door stad en land. Onder hun arm een stapel gedrukte exemplaren van ons kerkblad, in hun ene hand een adressenlijst voor hun buurt of regio, in hun andere hand een uitnodigende brief van de dominee.

De bedoeling van deze actie was heel simpel: laten zien en merken dat een ieder ertoe doet in onze gemeente, dat wij het fijn vinden om elkaar te ontmoeten en elkaar 'face-to-face' te spreken. En het is ons echt gelukt: aan iedere voordeur van onze gemeente werd tijdens deze actie op de deurbel gedrukt.

Met gepaste spanning en euforie ging het bezorgteam erop uit: "Het was net belletje drukken zonder weg te lopen" vertelde iemand na afloop met een knipoog. Tja, want je weet dus niet of de deur daadwerkelijk zal opengaan, en ook niet altijd wie erachter staat en of diegene een bezoek dan ook op prijs stelt.

CartoonChurch.com

Niet altijd troffen wij mensen thuis aan, of kwamen wij gelegen. Soms waren de gesprekken kort, bijvoorbeeld alleen maar via de intercom. Maar op een veeltal momenten gingen deuren wijd open. Zomaar een greep uit deze ontmoetingen:

- Een vrouw deed open en liet weten dat haar zus flink achteruit was gegaan. Ze vond het fijn dat iemand van de gemeente even naar hen kwam omzien, omdat de kerk altijd veel voor haar heeft betekend.

- Na een gesprek op het ene adres ging de bezorger verder naar een ander adres in dezelfde straat. Hierop werd er verbaasd gereageerd: "Nooit geweten dat hier nog andere Lutheranen woonden!"

- Een gemeentelid deed open en keek heel verbaasd: "De lutherse kerk? Daar ben ik voor het laatst als jongetje geweest!" - hij was diep geraakt dat de gemeente nu desondanks bij hem voor de deur stond met een groet.

- Het opgegeven adres bleek van een winkel te zijn. Niet de winkelier, maar een klant bleek lid van onze gemeente te zijn en kwam ons kerkblad steeds aan de toonbank ophalen.

Deze 'rondreis' maakt weer eens de kracht van onze gemeenschap zichtbaar: wij zijn klein en veelzijdig. En ook al verschillen wij soms flink van elkaar in achtergrond en levensweg, wij gunnen elkaar het beste hier en nu.

Met deze bezorgactie ging aan het begin van de lente een tinteling door de gemeente en langs alle leden: de kerk, als huis van God, is gebouwd van levende stenen, bestaat uit lichaam, geestkracht en hartstocht van ons allemaal. Dat blijkt steeds weer op de momenten dat wij elkaar ontmoeten als veelkleurige broeders en zusters in Christus.

Maren Overbosch

Vakantie predikant

Onze dominee is van 23 juni t/m 15 juli met vakantie.

Ds Renze Yetsenga staat in deze periode voor u klaar als aanspreekpunt in het pastoraat: 050 – 526 10 92 / r.yetsenga@outlook.com.

Ontmoetingsmiddagen

De ontmoetingsgroep houdt vakantie. We starten weer op woensdag 12 september. Zie voor nadere informatie het volgende nummer van Opbouw.

Cantorij op 24 juni

Op de volgende data repeteren de mannen van de Cantorij:

- 4 juni - 11 juni

van 19.30 - 21.00 uur. Akke Conradi is er 19.15 uur voor koffie en/of thee. Dit alles i.v.m. de muzikale medewerking van de herenstemmen in de METTEN op zondag 24 juni 2018. We zingen de Metten vanuit het 'rode boekje' van de Stichting Lutherse werkgroep voor de kerkmuziek.

U bent natuurlijk ook van harte welkom om mee te repeteren.
hartelijke groet,

Akke Conradi, Lutherse Cantorij

Van de diaconie: collectedoelen

20 mei - Kerk in Actie | Pinksterzending

Veel christenen in Bangladesh braken met het hindoe-geloof om christen te worden. Zij zijn kasteloos, arm en kunnen nauwelijks lezen en schrijven. Ook hun voorgangers hebben weinig onderwijs gehad. De kerk in het district Mymensingh (MCCP) ondersteunt kleine, jonge kerkgemeenschappen om tot bloei te komen en probeert de leefomstandigheden van hun leden te verbeteren. Zij rust voorgangers toe voor het kerkenwerk en geeft aan de kinderen Bijbelonderwijs. Juist met Pinksteren collecteren wij voor MCCP, zodat zij dit jaar twintig lokale kerken kan helpen om bloeiende gemeenschappen van hoop te zijn.

3 juni - Vredeswerk Groningen

Al bijna twintig jaar verzorgt de Stichting VredesInformatieCentrum (VIC) Groningen vredesonderwijs op scholen in Stad en Ommeland. Het centrum leidt docenten op en ontwikkelt steeds weer bijdetijds lesmateriaal. Het gaat niet alleen om grote, wereldwijde conflicten, maar ook conflicten in de eigen omgeving van kinderen, op school of thuis, komen aan bod. Doel is dat kinderen al jong inzicht krijgen in hoe conflicten kunnen ontstaan en hoe je ze kunt oplossen. Wij willen de medewerkers van het VIC daarbij helpen en daarom is de collecteopbrengst van vandaag voor dit vredescentrum bestemd.

10 juni - Kerk in Actie | Werelddiaconaat

In Guatemala hebben jongeren die tot de Maya-bevolking horen, nauwelijks toegang tot onderwijs en weinig kans op werk. De organisatie Vredescentrum Barbara Ford biedt hen een vakopleiding, bijvoorbeeld tot imker of tot textieldrukker, en stimuleert de vorming van coöperaties van jonge ondernemers. Zij krijgen zo een unieke kans om een eigen inkomen te verwerven en hun levensomstandigheden te verbeteren. Met deze collecte willen wij dit centrum helpen om Maya-jongeren op het spoor naar een betere toekomst te zetten.

17 juni - Agriterra

Al bijna tien jaar geleden kozen wij Agriterra als collectiedoel voor de zomerdiensten van de kleine oecumene. Als uitvloeisel daarvan collecteren wij vandaag voor het werk van de graanbank in Chirkou in Niger. Daar worden zaden ingekocht, bewaard en aan de bevolking gegeven als de tijd om te zaaien weer aanbreekt. Zodat de mensen in goede tijden zelf voor hun voedsel kunnen zorgen. Ook wordt noodhulp verstrekt wanneer er door droogte nauwelijks te oogsten valt. Dit werk verdient onze blijvende aandacht.

24 juni - PIT Militairen

Het Protestants Interkerkelijk Thuisfront (PIT) biedt een plek voor militairen in de kazerne en op oefening of internationale missie, om tot rust en ontspanning te komen. Door de op deze manier geboden zorg merken zij dat behalve familie en vrienden ook anderen aan hen denken in de soms moeilijke omstandigheden waarin zij hun (vredes)werk verrichten. Onze collecte draagt bij om dit werk ook zeventig jaar na de oprichting voort te kunnen zetten.

1 juli - PKN | JOP

In sommige plaatsen is er een goed contact tussen school en kerk, en is de kerk betrokken bij godsdienstonderwijs of biedt zij leerlingen uit achterstandswijken een luisterend oor. Elders is dat lijntje heel dun geworden of zelfs verdwenen. JOP, Jong Protestant, wil kennis uit het hele land rond het thema Kerk en School bundelen en vervolgens delen. Samen met gemeenten wil JOP nieuwe initiatieven ontwikkelen, zodat meer leerlingen het goede nieuws kunnen horen. De collecteopbrengst is bestemd voor dit Kerk en School-project.

8 juli - Nederlands Luthers Genootschap | Batu Eilanden

De lutherse kerk heeft vanouds banden met de kerk op de Batu Eilanden, die deel uitmaken van Indonesië. Om de kerk daar te steunen en op die manier onze verbondenheid met onze zusters en broeders daar te bevestigen, collecteren we elk jaar aan het begin van de zomer voor de gemeenten op de Batu Eilanden. Tijd dus om nu de vakantie over een aantal weken aanbreekt, deze collecte van harte bij u aan te bevelen.

15 juli - Eigen diaconie

Naast de doelen waarvoor uw diakenen collecteren, zijn er ook andere die bij de diaconie aankloppen voor een bijdrage. In een aantal gevallen worden die gehonoreerd uit de diaconiekas. Soms betaalt de diaconie ook zaken die nodig zijn voor de viering van onze diensten, denk bijvoorbeeld aan avondmaalswijn en kaarsen. Daarom collecteren we enkele malen per jaar voor de eigen kas om daaruit te kunnen putten als dat nodig is.

Anja Mäkelburg, Annemargreet Stigter, Petra Vogl, Jan de Boer, Henk Schaaf

Concertserie Lutherse kerk Groningen 2018

Orgel met..

zo 10 juni 15:00 uur €20 | €15 vriend | €10 student
Luthers Bach Ensemble (kleinkoor) & ensemble Copper & Zink.
Robert Koolstra (barok-orgel)
Heinrich Schütz: Psalmen en Symphoniae Sacrae

zo 1 juli 15:30 uur *collecte*
Kamerkoor Tiraña & Sietze de Vries (barok-orgel)
Cantates van Buxtehude, Scheidt en Weckmann

zo 4 november 15:00 uur €15
Tymen Jan Bronda (barok-orgel) & Robert Smith (gamba)
gamba sonates voor Viola da Gamba - J.S. Bach

Orgel solo

zo 15 juli 15:00 uur €10 / €8
Vincent van Laar (barok-orgel)
Bach zijn Schübler-Choräle

za 4 augustus 14:30 uur €1
Bernhardt Edskes (orgeldemonstratie)

za 25 augustus 14:30 uur €1
Tymen Jan Bronda (orgeldemonstratie)

za 8 september vanaf 12:00 uur €1
Tymen Jan Bronda (orgeldemonstratie)

za 8 september 16:00 uur *entree vrij*
Tymen Jan Bronda
Open Monumentendag concert op beide orgels

zo 30 september 15:00 uur *entree vrij*
Johan Brouwer (barok-orgel & klavecimbel)
i.k.v. 75^e verjaardag

ma 31 december 13:00 uur €10 / €8
Jochem Schuurman
Oudjaarsconcert op beide orgels

Concertserie Lutherse kerk Groningen

www.binnenstadskerken.nl

www.schnitgerorgel2017.nl

www.luthersbachensemble.nl

informatie & reserveren via info@svlk.nl of de site van het LBE

LBE in juni: Schütz dubbelkorig

Muziek uit de hemel recht tot het hart

Het LBE geeft 3 concerten met dubbelkorige werken van Heinrich Schütz (1585-1672). Schütz wordt over het algemeen beschouwd als de belangrijkste lutherse componist vóór Bach. Hoe protestants ook, Schütz heeft veel opgestoken van de Venetiaanse muziek van zijn tijd. In 1619 verscheen van hem het eerste deel van de bundel met de Psalmen Davids (gevolgd door een tweede deel in 1628) waaruit op het concert van het LBE enkele stukken worden uitgevoerd, zoals Ach Herr, straf mich nicht, Ich freue mich en Zion spricht.

In 1629 verscheen in Venetië het eerste deel van de Symphoniae Sacrae waarin de

invloed van Monteverdi doorklinkt. Een aantal prachtige werken laten we u horen. Uit zijn latere periode horen we onder meer het indrukwekkende Die sieben Worte Jesu Christi Am Kreuz.

data: donderdag 7 juni 20:15 uur Grote of Jacobijnerkerk Leeuwarden
zaterdag 9 juni 20:15 uur Hippolytuskerk Middelstum
zondag 10 juni 15:00 uur Lutherse kerk Groningen

uitvoerenden: Luthers Bach Ensemble (kleinkoor, solisten) o.l.v. Tymen Jan Bronda
Antje van der Tak (sopraan) | Joske van der Hoeven (sopraan) | David van Laar (altus) | Iason Marmaras (tenor) | Niels Berentsen (tenor)
ensemble Copper & Zink

entree: Leeuwarden €25 kaartverkoop via www.harmonie.nl reserveren:
info@appassionata-leeuwarden.nl
Middelstum €20 | €15 donateurs en t/m 18 jaar kaarten reserveren
mogelijk via info@cultureleraad-middelstum.nl
Groningen €20 | €15 vriend | €10 student | €30 eerste rang

voorverkoop:

Boekhandel Godert Walter Groningen, Oude Ebbingestraat 53 |
Boekhandel Daan Nijman Roden, Heerestraat 87 en winkelstraat UMCG
| telefonisch (Middelstum) 0595-551655
TICKETSHOP: U kunt uw digitale kaarten reserveren via:
<https://tickets.daannijman.nl/luthers-bach-ensemble>
www.luthersbachensemble.nl

Van het GSp: Kleurrijke diversiteit & Hoe verder?

Het 'GSp' staat voor het Groninger Studentenplatform voor levensbeschouwing. Omdat ook onze gemeente hierin participeert, ontvangen wij regelmatig een bijdrage van deze organisatie. Deze keer lagen er twee in ons postvak.

Kleurrijke diversiteit

In mijn eerste gemeente, in Amsterdam, bezocht ik ruim 20 jaar geleden een lid dat de 90 al gepasseerd was. Maar bij haar merkte ik dat een hoge leeftijd niet automatisch betekent, dat je ook oud van geest bent. Integendeel, het viel me meteen op dat ze bij de tijd wilde blijven. Niet alleen door het nieuws te volgen, maar ook haar geloof, haar levensfilosofie wilde ze laten meegroeien. Ze was geboren in 1905, in de tijd van Louis Couperus en van de eerste auto's. Tot mijn verrassing was ze een warm voorstander van het zegenen van levensverbintenissen van twee mannen of vrouwen. De remonstranten hadden daartoe halverwege de jaren '80 als eerste kerk besloten en Hans Paardekooper, een van mijn Amsterdamse voorgangers, had daarbij een belangrijke rol gespeeld. Genoemde vrouw, 92 jaar oud, sprak de voor mij onsterfelijke woorden: 'Een mens kan er niets aan doen als hij biologisch anders geprogrammeerd is.'

In de daarop volgende jaren heb ik twee keer een zegen over de relatie van twee mannen uitgesproken. Eén keer herinner ik me nog goed, het waren Amerikanen met wie ik in hun hotel een voorgesprek had. Een paar dagen later werd voor in onze kerk een soort kapel ingericht waar de viering zou plaatsvinden. Voor allebei, maar ook voor de andere aanwezigen, was het een mooi en indrukwekkend moment. Ik herinner me dit zo goed, omdat ik een paar jaar later in een landelijke krant een foto van deze twee zag staan, toen voor hen in de VS het burgerlijk huwelijk mogelijk was geworden.

Ik denk hier ook aan terug, omdat het dus mogelijk is dat je als kerk ruimte kunt scheppen in het leven van mensen. Daar ligt voor mij ook een van de opdrachten van het christelijk geloof. Jezus navolgen kan niet beginnen met het uitsluiten van mensen, niet in Gods naam. Hij nodigt toch juist uit wie aan de rand staan of gezet zijn, zonder voorwaarden vooraf? En menselijke waardigheid geldt alle mensen, 'wat' ze ook zijn en waar ze ook vandaan komen. De gelijkenis van de balk en de splinter lijkt me hier een duidelijk richtsnoer. Of het verhaal van de groot-inquisiteur uit Dostojevski's Gebroeders Karamazov.

Ruimte voor discussie en debat in kerken is geen verzwakking van het geloof, maar hoogst noodzakelijk om steeds opnieuw de kernen van liefde en gerechtigheid op het spoor te komen.

Lense Lijzen

Hoe gaat het verder met de kerk?

Misschien was de vraag: 'Hoe gaat het verder met geloven, of met spiritualiteit?' beter geweest. Dat lijkt immers een essentiëlere vraag. De kerk zoals we die kennen is immers alleen maar een verschijningsvorm in de tijd. Toch houdt deze vraag me bezig, net als veel anderen, al was het alleen maar omdat ik er mijn brood verdien.

Kortgeleden werd mij gevraagd om iets te schrijven over geloofsoverdracht in het landelijke blad van de Doopsgezinden. Ik schrijf daarin af en toe een column. Blijkbaar dachten ze met een expert van doen te hebben, want alle drie mijn kinderen zijn op volwassen leeftijd, op eigen initiatief, gedoopt. En dat is bij ons doopsgezinden geen alledaags verschijnsel. Maar ik ben helemaal geen expert, ik verbaas me er nog elke dag over dat het zo gelopen is, en ik pijnig mijn hersens over de vraag wat ik er eigenlijk aan bijgedragen heb. (in godsnaam zou hier wel passend zijn geweest, gek genoeg aan elkaar met kleine letters) Dat het verrassend is, blijkt wel uit hun eigen woorden.

Toen mijn middelste dochter, die met een reis vanuit de Nieuwe Kerk mee is naar Iona, zich twee aan twee moest voorstellen, klonk uit de mond van de ander: 'Dit is Anna, en ze is niet religieus opgevoed!' 'Hè?', dacht mijn vrouw die erbij was, opgegroeid als kind van een dominee, ook nog hier en daar in een pastorie, en dan deze uitspraak? Wat was het dan? Een toevalstreffer? Is er dan zoiets als toeval? Mijn jongste dochter schreef in haar belijdenis, op grond waarvan je bij ons doopsgezinden gedoopt wordt, als je de jaren des onderscheids bereikt hebt, dat er niet zoiets is als toeval. We noemen soms iets toeval, maar dat is het dan niet. Na afloop van de avond waar zij haar belijdenis voorlas, nam één van de aanwezige kerkenraadsleden een kopie mee naar huis, om die ergens in Haren te verliezen. Precies voor de deur van een andere Doopsgezinde domineesdochter, die altijd heel actief was bij onze Vredesgroep, maar die zich niet had laten dopen. Zij mailde mij de volgende morgen vroeg dat ze de belijdenis gevonden had toen ze de deur even uitging!

Waar gaat het om? Waarom vertel ik dit? Omdat ik bijna zeker weet dat we maar weinig invloed hebben op hoe de kerk, het geloof zich ontwikkelt. Het gaat erom dat de Eeuwige de ruimte krijgt om Zijn werk te doen. En het

belangrijkste wat we kunnen doen is Hem niet in de weg zitten. In mijn beeld is de Eeuwige slechts dan Eeuwig als hij continu verandert. Als de Eeuwige immers vastgezet zou worden in gedachten en ideeën van vroeger dan zou Hij gedateerd worden, en niet meer meebewegen en ons aanspreken met beelden en woorden die voor ons nu nodig zijn. Het gaat om ruimte creëren waarin geloven en kerk zijn zich steeds mag vernieuwen. Maar tegelijkertijd moet ook het verlangen gewekt worden en de behoefte gezien dat die boodschap relevant is, een weg om te gaan. Het is geen loze, kale, al te weidse ruimte!

De komende maanden wil ik jongeren interviewen en bevragen naar wat voor hen wezenlijk is in geloof en leven. Die antwoorden wil ik dan tegen de traditie aanleggen, en kijken wat raakpunten zijn, en daarmee houvast zou kunnen worden voor een kerk van straks. Ik hoop dat het me lukt om zoveel ruimte te geven in mijn vragen, dat ik werkelijk hoor wat er speelt. En dat ik tegelijkertijd zoveel verlangen deel met een nieuwe generatie dat we samen houvast vinden en creëren. Dat we dat dan weer 'kerk' mogen en durven noemen, hoe het er ook maar uit zal zien.

Geert Brüsewitz

Themamiddag over jonge homoseksuele christenen

Op **vrijdagmiddag 25 mei 2018** organiseert Jonge Vlinders een themamiddag over de belevingswereld van jonge christenen die homo of lesbisch zijn. De middag is bedoeld voor iedereen die vrijwillig of professioneel werkt met christelijke jongeren of jongvolwassenen (tot 30 jaar) die (mogelijk) homo of lesbisch zijn.

De middag is bedoeld om te luisteren naar en in gesprek te gaan over de ervaringen van jonge christenen en niet zozeer om in discussie te gaan over theologische standpunten over homoseksualiteit.

De themamiddag zal plaatsvinden in de Fonteinkerk (Eikenlaan 255 te Groningen) en zal duren van 13:00 tot ongeveer 17:00 uur. De toegang is gratis. Geïnteresseerden kunnen zich opgeven of meer informatie inwinnen via info@jongevlinders.nl.

Jonge Vlinders is een oecumenisch project dat de zichtbaarheid wil vergroten van jonge christenen, tot 30 jaar, die behoren tot een seksuele of gender minderheid.

Meer informatie is te vinden op www.jongevlinders.nl.

Uitgaansagenda Lutherse Kerk

10 juni

Concert Luthers Bach Ensemble.

1 juli

Concert Sietze de Vries en Kamerkoor Tirana

Pinksterroos (pioenroos)

Colofon

Opbouw is het officiële orgaan van de Evangelisch-Lutherse Gemeente in Groningen. Opbouw verschijnt zes maal per jaar.

71e jaargang nummer 3, 20 mei t/m 14 juli 2018

Het volgende nummer, voor de periode 15 juli t/m 15 september, zal verschijnen op 12 juli. Sluitingsdatum kopij: 1 juli.

Redactie: Erica Greiner en Jan Hovy
Redactie-adres: Haddingestraat 23, 9711 KC Groningen

E-mail redactie: redactieopbouw@elgg.nl
E-mail verzending: verzendingopbouw@elgg.nl